

Хроника Currents Actualité

OD MUZEJSKOG POSLUŽITELJA DO KUSTOSA: 90 godina od smrti Ante Mudrovčića*

Početak aprila 2015. navršilo se tačno 90 godina od smrti Antona Ante Mudrovčića, nenametljivog heroja zaštite kulturne baštine. Rođen u Gospiću 1860. godine, sa porodicom se početkom 1901. godine nastanjuje u Beogradu gde počinje da radi u Narodnom muzeju. Bio je oženjen Henrijetom sa kojom je dobio dva sina, Ferdinanda i Karla, i dve kćeri, Emu i Mariju.¹

O njegovoj posvećenosti nasleđu i Muzeju svedoči činjenica da je zahvaljujući brojnim talentima i predanom radu, od poslužitelja-domaćina koji dočekuje i provodi publiku kroz Muzej u dane kada je otvoren, preko preparatora, umetničkog restauratora, fotografa i tehničkog crtača, pred kraj radnog veka imenovan za rukovodoca historijske zbirke Narodnog muzeja u Beogradu.²

* Posebnu zahvalnost dugujemo unuci Ante Mudrovčića, gospođi Nadeždi Božić i kolegini Gordani Grabež bez čije pomoći ovaj rad nikad ne bi ugledao svetlost dana.

¹ 1919, 8. jul: Preporuka Miloja M. Vasića, čuvara Narodnog muzeja, Ministarstvu prosvete Kraljevine SHS da se odobri povišica muzejskom preparatoru Anti Mudrovčiću za budžet 1919/20. godine. ANM, br. 207, Kbr. 17.

Korišćena arhivska građa Arhiva Narodnog muzeja u Beogradu (dalje u tekstu ANM).

² 1920, 8. februar: Izveštaj Narodnog muzeja Ministarstvu prosvete Kraljevine SHS, za 1914, 1915, 1916, 1917, 1918. i 1919. godinu. ANM, Akt bez broja, Kbr. 18.

O važnosti Mudrovčića za poslove koji se obavljaju u Narodnom muzeju govori i izveštaj Srpskoj kraljevskoj akademiji iz 1907. godine u kojem Miloje M. Vasić ističe da: „dužnost pisara, fotografa, preparatora, crtača, livca u gipsu i domaćina zgrade vrši Anta Mudrovčić, poslužitelj Narodnog Muzeja” (Васић 1908, 256).

Kao stalni član stručne ekipe učestvovao je na sistematskim arheološkim istraživanjima u Kostolcu (1902–1903) i Vinči (1908, 1911–1913), a „da Anta pokazuje neobično mnogo revnosti i vrlo mnogo veštine pri snimanju fotografskim aparatom” ističe Vladimir R. Petković, pomoćnik čuvara Muzeja, sa kojim Mudrovčić 1910. godine obilazi jugozapadnu Srbiju istražujući i dokumentujući srednjovekovne crkve i spomenike (Прерадовић 2006, 30–33).

Prvi svetski rat Mudrovčić dočekuje u Muzeju, gde je u gostinskoj sobi na prvom spratu živeo sa porodicom.

Iz ruševina bombardovanjem razorenih muzejskih zdanja Mudrovčić je sam spašavao kulturna dobra, prikupljajući sve što se u ruinama negdašnjeg Muzeja moglo pronaći (Buberl 1916–1917, 81, Жујовић 1986, 60, Коларић 1991, 12–13, Коларић 1994, 16–19).³ Devastirane

³ 1914, 16. decembar: Poverljivi akt Miloja M. Vasića, čuvara Narodnog muzeja, ministru prosvete Kraljevine Srbije o pakovanju i spašavanju preostalih muzejskih zbirki nakon 13-dnevne okupacije Beograda. ANM, br. 370, Kbr. 17.

muzejske zbirke svojeručno je spakovao u drvene sanduke koji su 1915. godine sa srpskom vojskom i narodom krenuli put juga. Ne odvajajući se od dragocenog tovara koji mu je poveren na čuvanje Mudrovčić stiže do Kosovske Mitrovice gde deleći sudbinu u sanduke spakovane baštine i onih koji nisu uspeali da se povuku prema albanskim masivima, biva zarobljen 24. novembra 1915. godine.⁴

Ratne godine 1916–18. provodi u Beogradu gde kao vrstan poznavalac muzejskih zbirki, u ulozi člana mešovite komisije koju je imenovao austro-ugarski guverner, radi na pregledu i popisu rekviriranih muzejskih fondova (Николајевић 1923, 44–47).

Požrtvovanost ovog izuzetnog čuvara baštine koji rukovodeći se sveopštim dobrom, iako pod konstantnom pretnjom odlaska u internaciju, interese drugih postavlja ispred ličnih, zadivljuje i inspiriše. I nakon rata Mudrovčić nastavlja da čini sve što je u njegovoj moći kako bi nasleđe zaštitio, te tako proleća 1919. godine u Zagrebu svedoči na suđenju osumnjičenima za pljačku beogradskih muzejskih zbirki tokom okupacije.⁶

Tokom perioda obnove (1920–24), iako u podmaklim godinama, on sa nesmanjenim entuzijazmom, nastavlja sa fotografisanjem srpskih srednjovekovnih

crkava i manastira u Raškoj, Staroj Srbiji i Makedoniji.⁷

Tom prilikom u Muzej pristiže veliki broj akvarela, crteža osnova, preko 250 starih zapisa i natpisa, koji su do tada većim delom bili nepoznati, kao i više od četiri stotine terenskih fotografija (Прерадовић 2006, 33). Učestvujući, i u sistematskim iskopavanjima antičkog Stobija (1921–24),⁸ i na taj način doprinosi ukupnoj revitalizaciji Narodnog muzeja.

Anton Ante Mudrovčić preminuo je u Beogradu 2. aprila 1925. godine. Svojom brižnošću, posvećenošću, nesebičnošću i požrtvovanošću Mudrovčić je putokazao staze kojima će u budućnosti stupati čuvari kulturne baštine.

LITERATURA

- Buberl, Paul. 1916–1917. Die Sicherung der Kunstsammlungen in Serbien. *Mitteilungen der k.k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege* 15, Nr. 5/6: 81–83.
- Васић, Милоје. 1908. Извештај о стању и раду у Народном музеју у год. 1907. *Годишњак XXI*: 250–324.
- Жујовић, Јован. 1986. *Дневник II* (приредио др Драгоје Тодоровић). Београд: Архив Србије.
- Коларић, Миодраг. 1991. *Народни музеј у Београду 1844–1944, кратак*

⁴ 1918, 21. decembar: Izveštaj Ante Mudrovčića o smeštanju zbirki Narodnog muzeja i Narodne biblioteke u zgradu Doma Vračarske štedionice u Beogradu 1916. godine. ANM, Akt bez broja, Kbr. 17.

⁵ 1919, 12. mart: Protokol sa saslušanja kapetana Koste Hermana, obavljen u Beču. ANM, Akt bez broja, Kbr. 17.

⁶ 1919, 6. februar: Zapisnik i svedočenje Ante Mudrovčića, u Vojnom sudu Narodnog vijeća SHS, sa pretresa stana majora Ivana Kovačića u Zagrebu. ANM, br. 4, Kbr. 17.

⁷ 1921, 28. novembar: Dopis čuvara Narodnog muzeja, Vladimira R. Petkovića, Ministarstvu prosvete Kraljevine SHS o organizovanju naučne ekskurzije u Rašku, Staru Srbiju i Makedoniju, u periodu od 16. jula do 6. avgusta 1922. godine. ANM, br. 549, Kbr. 18.

⁸ 1924, 14. mart: Dopis čuvara Narodnog muzeja, Vladimira R. Petkovića, Ministarstvu prosvete Kraljevine SHS o nastavku arheoloških istraživanja na lokalitetu Stobi, pod rukovodstvom Balduina Sarije. ANM, br. 130, Kbr. 21.

историјат (Музеолошке свеске 4).
Београд: Народни музеј.

Коларић, Миодраг. 1994. „Народни
музеј у Београду 1844–1944”. У *150*
година Народног музеја у Београду.
Београд: Народни музеј, 15–20.

Николајевић, Божидар С. 1923. *Под*
Немцима. Београд: Графичко пре-
дузеће Просвета.

Прерадовић, Дубравка. 2006. Фото-
документација о средњовековним
споменицима Народног музеја у
Београду. *Наша прошлост* 7: 29–51.

Aleksandar D. Bandović
Jovan D. Mitrović

Slika 1. Ante Mudrovčić (1860–1925)

Slika 2. Ante Mudrovčić na lokalitetu Viminacijum, 1902. godine

Slika 3. Ante Mudrovčić u dvorištu Narodnog muzeja, početkom XX veka

Slika 4. Lokalitet nepoznat, između 1920. i 1924. godine.
Ante Mudrovčić – drugi s leva

Slika 5. Manastir Dečani, između 1920. i 1924. godine.
Ante Mudrovčić – donji red, prvi s desna